

పంచమానువాకము

(3,4 అను వాకము లియ్యనువాకమున నిమిదియున్నవి.)

మం॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతే చస్వాహా । భువో వాయవే
చాంత రిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా । సుపరాది త్యాయ చ
దివేచ మహతేచ స్వాహా । భూర్భువస్సువ శ్చంద్రమసే చ
నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా । నమో దేవేభ్య స్స్వధా
పితృభ్యో భూర్భువస్సువర్మహరోమ్ ॥ 1 ॥

భూః = భూః అను వ్యాహృతి, అగ్నయే = అగ్నికొఱకును, చ = అగ్ని
సంబంధముల కొఱకును, పృథివ్యై = పృథివి కొఱకును, చ = తత్సంబంధుల
కొఱకును, మహ్యత ఇతి మహత్. మహాపూజాయాం. మహ్యతే = పూజింపబడునది,
ఇతి, మహత్. మహత్. మహతే = పూజింపబడుదానికొఱకు, చ = తత్సంబంధము
లైన వానికొఱకు, సుష్మ ఆహూయంతే దేవాః అనయేతి స్వాహా. సుష్మ = లెస్సగా,
అనయా = దీనిచేత, దేవాః = దేవతలు, ఆహూయంతే = పిలువబడుదురు,
కనుక, స్వాహా = సుహృతమగుగాక!! హుతం = వ్రేల్చబడినది, గురుకీలులో సో
హం భావమున గూర్చున్నపుడు మొదట భూః అను వ్యాహృతి ప్రారంభమగును.
ఆపోస్థానమున యోగాగ్ని పుట్టును. అప్పుడాజ్ఞాచక్రము వెచ్చనగును. అప్పుడోష్ఠము
లందుష్ణత్వమేర్పడి యవిరెండును తమంతకుతామే కదిగఱచుకొనును. ఇదే భూః
అను వాహృతిని దాటినందుకు చిహ్నము. భూః = భూః అను వ్యాహృతి. అగ్నయే
= యోగాగ్నికొఱకు, యోగాగ్నియుద్భవించి కర్మలదగ్ధము చేయుటకొఱకు, చ =
వాక్కుద్ధిమొదలగు బ్రహ్మనిష్ఠ సిద్ధికనుకూల పరిణామముల కొఱకును, పృథివ్యై =
మూలవిచారరీతిగా విశాలమైన స్థూలము న పృథివిని. అహంకార తత్త్వమును
చెప్పవలయును. స్థూలముకొఱకు, చ = స్థూలశరీరముతో చేయబడినవే కర్మలు,

కనుక స్థూలశరీర సంబంధ కర్మల కొఱకును. యోగాగ్ని పుట్టిన వెంటనే స్థూల శరీరము జడమగుచుండుటచే కర్మదగ్ధమగుచుండును, ఇట్లుస్థూలశరీర సంబంధ క్రియల కొఱకును. మహతే = పూజింపబడు శబలబ్రహ్మము కొఱకు, శ్వాస మంత్రము, మంత్రముపైనిగా కుదిరినచో నప్పటి యంతఃకరణమగు బుద్ధి పుష్పము. హంసయు బుద్ధియు నేకమైనచో మంత్ర పుష్పము. ఇట్టి మంత్రపుష్ప సమర్పణమును శబలబ్రహ్మము కొఱకర్పింపబడును, ఇదే దేవుని పూజ. చ = శబలబ్రహ్మ సంబంధములైన తురీయ, త్రిగుణ సామ్యావస్థ, శుద్ధసాత్విక ప్రకృతి మొదలగు వానికొఱకును, స్వాహా = సుహృతమగు గాక! బ్రహ్మయజ్ఞమున జ్ఞానాగ్నియు, పృథివీ భూతనదృశ స్థూలశరీరమును, పూజింపబడు శబలబ్రహ్మమును తమ సంబంధులతో కూడ పిలిచి పిలిచి వ్రేల్చబడుచుండుటయే సుహృతమయ్యెను. ఇదే భూః అను వ్యాహృతితో స్వాహా చేయుచున్నాము. భువః = భువః అను వ్యాహృతి, వాయవే = వాయువుకొఱకు, చ = తత్సంబంధముల కొఱకును, అంతరిక్షాయ = అంతః ఈక్షతే జగదస్మిన్నిత్యం తరిక్షం, ఈక్షదర్శనే, అస్మిన్ = దీనియందును, అంతః = లోపలను, జగత్ = ప్రపంచము, ఈక్షతే = చూడబడును, ఇతి, అంతరిక్షము, అంతరిక్షము కొఱకు. చ = తత్సంబంధుల కొఱకును, మహతే = పూజ్య శబల బ్రహ్మము కొఱకును, చ = తత్సంబంధుల కొఱకును, స్వాహా = సుహృత మగుగాక!, భూః అను వ్యాహరింపు సంభవించినను పట్టుదలతో గురుకీలు నందుంటిమేని వాయుస్వరూపి హంసహృతమగును అప్పుడు వాయువునకు సంబంధించిన యింద్రియాదుల చలనాదులును, లోపలనే సూక్ష్మశరీరముచే చూడబడు జీవస్పృష్టికొఱకును. తత్సంబంధమగు పంచాత్మక వాయువు పంచమహా భూతముల వ్యాహరింపుచే పంచభూతోత్థ పంచవింశతి తత్త్వముల కొఱకును, శబలబ్రహ్మ తత్సంబంధముల కొరకును సుహృత మగుగాక! ఇవన్నియు కుండలినీ శక్తితో కూడ బ్రహ్మగ్నియందు సుహృతమగును, వేల్చబడును. వ్యాహరణం ఉచ్చారణం తద్విషయత్వా ద్వాహృతిత్వం. వ్యాహరణము = ఉచ్చారణము = చెప్పుట, తత్ = ఆశబ్ద, విషయత్వాత్ = విషయమగుట వలన, వ్యాహృతిత్వము, వివివిధే ఆహ్రియంతే ప్రయుజ్యంత ఇతి వ్యాహృతయః. వి = వివిధే = నానా

విధములుగా, అహియంతే ప్రయుజ్యంతే = ప్రయోగింపబడుచున్నవి, ఇతి = కనుక, వ్యాహృతయః = వ్యాహృతులు, ఉపనిషత్తులలో చెప్పినట్లనుభవమునకు వచ్చినచో శబ్దముయొక్క విషయత్వ మనుభవించినట్లగును. ఇట్లనుభవపూర్వక విషయమే వ్యాహృతి, బ్రహ్మనిష్ఠలో దాటిపోవు నొక్కొక్కజాతిని దాటుచుండుటయే వ్యాహృతి. ఈ వ్యాహృతులింకను అనేక వేదసంబంధములకు ప్రయోగించు కొనుచుందురు. ఇట్లే సువః అనువ్యాహృతి, ఆదిత్యాయ = ఆదిత్యుని కొఱకును, చ = తత్సంబంధుల కును, దీవ్యంత్యస్యామితి దివ్. దివ్ క్రీడాదౌ. అస్యాం = దీనియందు, దీవ్యంతి = క్రీడింతురు, ఇతి, దివ్ = దివము, దివే = దివికొఱకును, చ = దివి సంబంధులకును, మహతే = పూజింపబడు శబల బ్రహ్మము కొఱకు, చ = తత్సంబంధము కొఱకు సుస్వాహా = శుభమైన పిలుపుగా నేర్పడి ఆహుతి యగు గాక!! సూర్యోదయముచే బాహ్యవస్తువులెట్లు మఱుగులేకుండ యున్నవున్నట్లు గోచరించిన విధమున. వాయువు వేల్వబడినను గురుకీలులోనుంటిమేని సంకల్ప రాహిత్య మేర్పడి నందున నావరణభంగమై యిదే దేవుడనియు దేవసంబంధము లిట్టివనియు గోచరమగును. ఇదియే జ్ఞానసూర్యుడు. గోచరమైనచో క్రీడింప సాధ్యమగును. జ్ఞానసూర్యులచే నేర్పడిన జ్ఞాననేత్రముచే క్రీడించుచు, పూజ్య శబలబ్రహ్మ తత్సంబంధములన్నియు బ్రహ్మగ్నిలో వేల్వబడుటే స్వాహా! ఇట్లు సంకల్పావరణాదిత్యదివ శబల బ్రహ్మదులు దగ్ధమగుటే సువః అనబడు వ్యాహృతిచే నేర్పడిన స్వాహా! అగుచున్నది. చందయతీతి చంద్రః. చది ఆహ్లాదనే, చందయతి = సంతోషింపజేయువాడు, ఇతి, చంద్రః = చంద్రుడు, చంద్రేణ కర్పూరేణ మీయతే ఉపమీయత ఇతి చంద్రమాః, స, మాఞ్మానే చంద్రేణ = కర్పూరేణ = కర్పూరముచే, మీయతే = ఉపమీయతే = పోల్చబడువాడు, ఇతి, చంద్రమసుడు, నక్షరతీతి నక్షత్రం. క్షరసంచలనే. నక్షరతి = నశింపనిది, ఇతి నక్షత్రము. నక్షీయత ఇతి నక్షత్రం. క్షిక్షయే, నక్షీయతే = నశింపనిది, ఇతి, నక్షత్రము. దిశంత్యవకాశ మితి దిశః. శ. సీ. దిశ అతిసర్జనే. అతిసర్జనం దానం, అవకాశం = అవకాశమును, దిశంతి = ఇచ్చునవి, ఇతి, దిశః = దిక్కులు, భూః భువః సువః = ఈమూడు

వ్యాహృతులు, చంద్రమసే = సంతోషింపజేయుచు కర్పూరమువలె దేవునిలో నంటియు నంటక యుండి లీనమగు చంద్రుని కొఱకు, అమృతకరుని కొఱకు, అమృతమును కలుగజేయు బ్రహ్మకారవృత్తి కొఱకు, చ = తత్సంబంధ శుద్ధసాత్విక వృత్త్యాదుల కొఱకును, నక్షత్రేభ్యః = నశింపని మహాకారణ స్వరూపాక్షర పురుషుల కొఱకును, చ = తత్సంబంధ బ్రహ్మనందవృత్తుల కొఱకును, దిగ్భ్యః = ఇంతకుముందు పాతుకొనియున్న మాయావిద్యలకు సంబంధించిన సంస్కారముల తొలగద్రోసి బ్రహైక్యమగుటకు సుషుమ్నా మార్గమున ప్రవేశింప నవకాశమొసగు దిక్కుల కొఱకును, చ = తత్సంబంధ కోణముల కొఱకును, పూర్వ దక్షిణ పశ్చిమోత్తరములగు మూలాధార స్వాధిష్ఠాన మణిపూరక శిఖాచక్ర ప్రవేశమునకును, అగ్ని నైఋతి వాయవీశాన్యములగు ననాహత విశుద్ధాజ్ఞా సహస్రారచక్ర ప్రవేశమునకును అవకాశమిచ్చు దిక్కుల కొఱకును, మహాతే = శబలబ్రహ్మ, చ తత్సంబంధములకును, స్వాహా = ఇవన్నియును శుభమైన యాహుతి యగుగాక! త్రిగుణసామ్యావస్థ, తురీయము, అర్థమాత్రకును, మంత్ర పుష్పమునకును సంబంధించిన యీ పరిస్థితి సువః అను వ్యాహృత్యర్థము. దీవ్యంతీతి దేవాః. దీవ్యంతి = క్రీడించువాడు, ఇతి, దేవులు, పాతీతి పితా. పారక్షణే. పాతి = రక్షించువాడు ఇతి, పితా. స్థూల సూక్ష్మ కారణ మహాకారణములను పెంచుకొనుటకు తమ యాయువును వినియోగించు కొనువారు పశు నర రాక్షస దేవతలగుచున్నారు. దేవేభ్యః = మహాకారణమున తురీయస్థితులగు బ్రహ్మమున క్రీడించువారి కొఱకు, నమః = నమస్కృతి, పితృభ్యః సంకల్పప్రవాహమున కొట్టుకొనిపోవుచు అవిద్యా ప్రమాదవశుడైన జీవుని సోహం భావపు వంతెనపై నడపించి రక్షించు పట్టుదలకొఱకు, స్వధా బ్రహ్మమున తురీయమున నడచుపూనిక గూడ హోమము చేయబడుగాక! భూర్భువస్సువః మహాః = అకార ఉకార మకారార్థమాత్మక శబ్ద విషయములగు స్థూల సూక్ష్మ కారణ మహాకారణముల బ్రహ్మమున వేల్చుటే, ఓం = ప్రణవానుసంధానము, గురుకీలులో నివి లీనమగుచుండుటే ప్రణవముననిల్చుట. ఇట్లు నిలిచి యందఱును, జ్ఞానయజ్ఞులగుదురు గాక !!